

Střípky z historie: 29. Proč se farizeové stali synonymem pro pokrytectví?

Židovské sekty po pádu Jeruzaléma.

Střípky z historie

Proč se farizeové stali synonymem pro pokrytectví?

Po zničení jeruzalémského chrámu r. 70 a dobytí Jeruzaléma Římany, po založení školy v Javne se začal formovat nový judaismus. Židé, kteří přišli o středobod svého náboženství, ústřední chrám v Jeruzalémě, proměňují své náboženství v náboženství Knihy. Důležitou roli sehráli vedoucí židovští učitelé - „Zákoníci“. Stali se duchovními a institucionálními elitami Izraele.

Farizeové jsou doloženi historicky u Josepha Flavia a v Novém zákoně. Josephus mluví o farizejích v době vlády Hasmoneovce Jónatana v letech 152-143 př. Kr. V ostatních raně židovských spisech jsou doloženi teprve v Mišně, která byla uzavřena ca 220 po Kr.

V kumránských textech jsou popisováni jako ti, „kteří hledají jasné věci“ a „svým výkladem Písma chtějí získat národ.“ Nicméně chybí vlastní farizejská svědectví. Farizejský původ mají patrně Žalmy Šalomounovy a 4. kniha Ezdrášova, obě z 1. století po Kr.

Farizeové vyžadovali svědomité studium Tóry, aby věřící poznal, které povinnosti má skrze smlouvu s Bohem dodržovat. To dosvědčuje o své farizejské minulosti i apoštol Pavel.

Farizeové usilovali o spravedlnost; k tomu náleželo vysoké oceňování svatosti šabatu. Jejich půst dvakrát týdně byl výrazem intenzivní zbožnosti. V souladu s Tórou odevzdávali desátek z každého druhu výnosu. Dbali na zákony o čistotě u nádob na vaření a uchovávání zásob. Rovněž tak u vlastního těla, např. umývání rukou před jídlem. Jejich motivace odpovídala starozákonní svatosti v knize Leviticus.

Farizeové byli často zmiňováni společně se „zákoníky“. Mezi oběma skupinami je však nutné rozlišovat. Farizeové byli zástupci náboženského hnutí. Slovo „zákoník“ oproti tomu označuje učitelskou kvalifikaci. Zákoníci byli vzdělávání k autoritativnímu výkladu Božího Zákona.

Druhým nejdůležitějším uskupením vedle farizeů byli saduceové. Od farizeů se v mnohém odlišovali. Saduceové uznávali za závazné pouze biblické zákony, tj. Pentateuch (Tóru), pro farizeje měly vysokou cenu i takové předpisy, které pocházely pouze z ústní tradice učení otců a nebyly v Mojžíšových zákonech obsaženy.

Saduceové měli jako kněžská šlechta důvěru zámožných vrstev, farizeové byli lidovou stranou a měli na své straně lid. V synedriu byla frakce kolem nejvyššího kněze tvořena saduceji.

Saduceové představovali nábožensko-politické uskupení od 2. století př. Kr. do 1. století po Kr. Jejich označení se zřejmě odvíjí od kněze Sádoka, který byl nejvyšším knězem za vlády krále Šalomouna.

První zmínky o saducejích pocházejí od Josepha Flavia a vztahují se k makabejské době, k vládě Hasmoneovské dynastie.

Saduceové podporovali Hasmoneovce, ačkoliv ti si jako „ne-sádokovci“ (bez kněžského původu) nárokovali úřad nejvyššího kněze. Za to Hasmoneovci saduceům garantovali vůdčí postavení jako aristokratické skupiny v Izraeli. Teprve královna Salome Alexandra (76-69 př. Kr.) se postavila na stranu reformního hnutí farizeů.

Herodes Veliký (37-4 př. Kr.) se pokusil omezit vliv obou skupin. Větší moci, včetně velekněžského úřadu, dosáhli saduceové pod nadvládou Římanů (od r. 63 př. Kr.). Římané vnímali stranu saduceů jako stabilizační element. Po zničení jeruzalémského chrámu r. 70 po Kr. nabyli saduceové na významu.

Farizejská náboženská strana se pokusila po pádu Jeruzaléma (70 po Kr.) uchovat jednotu židovství formulováním jednotné koncepce zachovávání příkazů. Zničení chrámu již neumožňovalo zachovat tradiční zbožnosti včetně smírčí funkce obětí. Židovská víra se stala náboženstvím Knihy.

Vzhledem k zesílenému zápasu o Tóru byly ostatní sekty - obzvláště křesťané (židokřesťané) v rámci

synagogy vnímání jako rušivý element. Došlo ke stupňujícímu se konfliktu, který vedl k vytlačení křesťanů ze synagogy.

Snaha židokřesťanů vymezit se vůči farizeům a současně zůstat Židy musela – podobně jako v papyru Egerton, jít ruku v ruce se zdůrazňováním základních pilířů židovského náboženství.

A v tuto chvíli, mezi zakotvením v tradici a farizejskou polemikou, vstupuje na scénu evangelista Matouš. Pokouší se pomoci židokřesťanům vyhnáným ze synagogy k nové identitě v podobě křesťanské církve.

Spravedlnost farizeů zůstává v podmínkách starého věku uznána, nyní se však provinili tím, že nerozpoznali znamení doby a nenacházejí cestu spravedlnosti, která vede v následování Ježíše Krista. Od Ježíšova příchodu není již farizejská spravedlnost dostačující, do té doby byla.

V dějinách působení měla tato matoušovská polemika osudové důsledky. Farizejství se stalo synonymem pro pokrytectví, přetvářku a sebeospravedlňování.

[Iva Nakládalová](#)

Známý je Ježíšův nekompromisní postoj k farizeům z Matoušova evangelia 23. kapitoly:

13 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Zavíráte lidem království nebeské, sami nevcházíte a zabraňujete těm, kdo chtějí vejít.

14 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Vyjídáte domy vdov pod záminkou dlouhých modliteb; proto vás postihne tím přísnější soud.

15 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Obcházíte moře i zemi, abyste získali jednoho novověrce; a když ho získáte, učiníte z něho syna pekla, dvakrát horšího, než jste sami.

16 Běda vám, slepí vůdcové! Říkáte: „Kdo by přísahal při chrámu, nic to neznamená; ale kdo by přísahal při chrámovém zlatu, je vázán.“

17 Blázni a slepci, co je větší: zlato, nebo chrám, který to zlato posvěcuje?

18 Nebo: „Kdo by přísahal při oltáři, nic to neznamená; ale kdo by přísahal při oběti na něm, je vázán.“

19 Slepci, co je větší: oběť, nebo oltář, který tu oběť posvěcuje?

20 Kdo tedy přísahá při oltáři, přísahá při něm a při všem, co na něm leží.

21 A kdo přísahá při chrámu, přísahá při něm a při tom, kdo v něm přebývá.

22 Kdo přísahá při nebi, přísahá při trůnu Božím a při tom, který na něm sedí.

23 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Odevzdáváte desátky z máty, kopru a kmínu, a nedbáte na to, co je v Zákoně důležitější: právo, milosrdenství a věrnost. Toto bylo třeba činit a to ostatní nezanedbávat.

24 Slepí vůdcové, cedíte komára, ale velblouda spolknete!

25 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Očišťujete číše a talíře zvenčí, ale uvnitř jsou plné hrabivosti a chtivosti.

26 Slepý farizeji, vyčišť především vnitřek číše, a bude čistý i vnějšek.

27 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Podobáte se obíleným hrobům, které zvenčí vypadají pěkně, ale uvnitř jsou plné lidských kostí a všelijaké nečistoty.

28 Tak i vy se navenek zdáte lidem spravedliví, ale uvnitř jste samé pokrytectví a nepravost.

29 Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Stavíte náhrobky prorokům, zdobíte pomníky spravedlivých

30 a říkáte: ‚Kdybychom my byli na místě svých otců, neměli bychom podíl na smrti proroků.‘

31 Tak svědčíte sami proti sobě, že jste synové těch, kdo zabíjeli proroky.

32 Dověřte tedy činy svých otců!

33 Hadi, plemeno zmijí, jak uniknete pekelnému trestu?

Vyjádřené názory jsou výhradně názory autora.

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)